

MAAELUMINISTEERIUM

Integreeritud administreerimise ja kontrolli süsteem ehk IAKS (nim. ühtne haldus- ja kontrollisüsteem)

maakasutuspoliitika osakond

otsetoetuste büroo

04.03.2020

IAKS-i põhielemendid:

- elektrooniline andmebaas;
- põldude identifitseerimise süsteem (Land Parcel Identification System, LPIS);
- toetuse- ja maksetaotlused;
- toetusesaajate identifitseerimise süsteem;
- ühtne kontrollisüsteem sh vähendused;
- loomade identifitseerimise ja registreerimise süsteem.

1. Elektrooniline andmebaas = põllumajandustoetuste ja põllumassiivide register:

Registreeritakse toetuse saaja puhul toetuse- ja maksetaotlustes esitatud andmed. Andmebaas peab võimaldama andmete kättesaadavust eelkõige eelneva 4 aasta kohta. Lisaks vajadusel ka eelneva 10 aasta kohta ning püsirohumaade puhul peab andmebaas võimaldama andmete kättesaadavust vähemalt 5 eelneva kalendriaasta kohta.

Tegemist on põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registriga, mille eesmärk on koguda, töödelda ja säilitada andmeid ühise põllumajanduspoliitika abinõude, maaelu ja põllumajandusturu korraldamise riiklike abinõude ning kalandusturu korraldamise abinõude rakendamiseks ja järelevalve teostamiseks.

2. Põldude identifitseerimise süsteem = põllumassiivide register (LPIS):

Tegemist on nn põllumassiivide registriga, mis peab võimaldama kindlaks määrata toetuse saamise aluseks oleva toetusõigusliku põllumajandusmaa.

Register toimib võrdlusmaatükkide ning erinevate kaardikihtide alusel (nt. ökoalad, NATURA 2000 alad jne), kus peab olema võimalik kindlaks määrata maksimaalne toetusõiguslik pindala nii I samba otsetoetustele, kui ka II samba pindalapõhistele meetmetele.

Register kehtestatakse kaartide, maakatastridokumentide või muude kartograafiliste alusmaterjalide põhjal (satelliit- või ortofotod mõõtkavas 1 : 5000, enne 2016. a oli 1 : 10 000).

Eestis loodi põllumassiivide register 2002. aastal ning PRIA on määratlenud tootjapõhised põllumassiivid.

2.1. LPIS ja toetusõiguslik pindala:

Lähtutakse PM 10.03.2015 määrusest nr 22, millega sätestatakse:

- põllumassiivi kaardi koostamine (põllumassiiv pindalaga vähemalt 0,3 ha);
- piiripunktide määramine (ortofoto, katastri- või maakasutusotstarbe piir, kontrolli sh kohapealse kontrolli käigus saadud andmed, kasutades ristkoordinaatide süsteemi L-EST 97);
- põllumassiivile unikaalse numberkoodi andmine (unikaalne 11 kohaline numberkood);
- **põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala määramine, kus:**
 - maha arvatakse põllumassiivil paiknev üle 0,01 hektari suurune maa-ala, millel põllumajanduslik tootmine ei ole võimalik;
 - pindala hulka arvatakse kuni 2 meetri laiune hekk, kraav, piire, traditsiooniline maastikuobjekt või muu maastikule iseloomulik vorm;
 - pindala hulka arvatakse PM 14.01.2015 määruse nr 4 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded” § 3 lõigetes 1–10 nimetatud maastikuelemendid;
 - pindala hulka arvatakse põld, kus ühe hektari kohta ei kasva rohkem kui 50 puud.
- maastikuelementide määramine (põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse kandmine);
- põllumassiivi kasutamise kohta esitatavad andmed (põllumajanduskultuurid, püsirohumaad, püsi- ja püsikultuurid, mustkesa, ökoalad).

2.2. Põllumassiivide registri kvaliteedi hindamine alates 2009. aastast (LPIS QA):

Põllumassiivide registri kvaliteedi hindamine on ette nähtud vaid I sambale (ÜPT);

Kvaliteedi hindamist teostatakse igal aastal PRIA poolt ning hiljemalt 31. jaanuariks peab olema vastav hindamisaruanne esitatud ka Euroopa Komisjonile;

Kvaliteedi hindamise aluseks on Komisjoni poolt väljatöötatud vastav metoodika sh 6 kvaliteedielemendiga ja lävenditega, kus hinnatakse eelkõige põllumassiivide registri kvaliteeti ning tehakse kindlaks võimalikud puudused registris;

Juhul, kui selgub, et kvaliteedi hindamise tulemusel ilmnevad puudused, tuleb parandusmeeteid rakendada;

Eestis on siiani põllumassiivide registri kvaliteediga kõik hästi, sest juba 10 aastat on suudetud antud kriteeriume täita ja nendele vastata!

3. Toetuse- ja maksetaotlused= georuumiline taotlus (Geospatial Aid Application, GSAA):

Tegemist on iga-aastase pindalatoetuse- ja maksetaotlusega, mille esitamine on kohustuslik läbi e-pria alates 2018. aastast kõikidele tootjatele, kes soovivad saada I või II sambast antavaid toetusi.

Lisaks on võimalik käesoleval perioodil liikmesriigil rakendada ka toetustaotluseta süsteemi, mida Eesti ole senini rakendanud. Teisisõnu võib lugeda taotluse esitatuks ja kehtivaks kui :

- kui toetusesaaja kinnitab, et võrreldes eelmisel aastal esitatud taotlusega ei ole toimunud muudatusi,
- peab sisaldama üksnes muudatusi võrreldes eelmiseks aastaks esitatud toetuse- ja maksetaotlusega.

4. Toetusesaajate identifitseerimise süsteem:

Toetuse saajate isikuandmete registreerimiseks võimaldab kindlaks teha kõik sama toetusesaaja esitatud toetuse- ja maksetaotlused.

Tegemist on PRIA kliendiregistriga, mis on osa põllumajandus- toetuste ja põllumassiivide registrist, kuhu kantakse isiku-, kontakt- ja pangaandmed kõigi isikute kohta, kes taotlevad PRIA vahendusel Euroopa Liidu või riiklikke toetusi (sh impordi- või ekspordilitsentsi, eksporditoetuste sertifikaadi taotlejate andmed. Registrisse kantakse ka kliendid, kes esitavad pakkumisi või taotlevad eelnevat heakskiitu turukorraldusabinõudes osalemiseks).

5. Ühtne kontrollisüsteem sh vähendused:

Erinevad kontrollid, mis aitavad tuvastada toetuse taotlemisega seotud nõuete rikkumisi (sh kindla %ndimääruga 1%, 5%) nagu:

Administratiivsed (haldus) kontrollid - ristkontrollid ehk automaatsed kontrollid, mida viiakse läbi erinevate registrite alusel (nt. loomade I & R, põllumassiivide register jne);

Kohapealsed kontrollid – toetusõiguslikkuse ja toetuse tingimuste täitmisega seotud kontrollid;

Kaugseire kontrollid - peamiselt pindala mõõtmine sat.piltide abil, aga ka nt maastikuelementide säilitamise kontroll. KS kontrollidega alustas PRIA juba 2005.a.

Niitmise tuvastamiseks kasutatakse ka SATIKAT.

Alates 2018. a võimalus kasutada ka seire teel teostatavat kontrolli meetmepõhiselt (100% taotlejaist). Eesti antud võimalust ei kasuta, kuid mõned riigid nagu MT, ITA, ES, BE, DK rakendavad seda.

6. Loomade identifitseerimise ja registreerimise süsteem (I&R):

Tegemist on PRIA loomade registriga, kuhu kantakse põllumajandusloomade, loomapidajate ja tegevuskohtade andmed, kus tegeldakse loomade pidamise või aretusega; mesilate, tapamajade, loomsete kõrval saaduste ja nendest saadud toodete käitlemise ettevõtete, aretusühingute, loomade vedajate ning katseloomadega tegelevate, samuti munakanade eraldusnumbrite kohta.

Põllumajandusloomade registreerimine on üheks eelduseks loomadega seotud toetuste maksmisel (ristkontrollide teostamine).

Euroopa Liidu ja Eesti riiklikud õigusaktid IAKSi rakendamiseks:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) nr 1306/2013, [ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused \(EMÜ\) nr 352/78, \(EÜ\) nr 165/94, \(EÜ\) nr 2799/98, \(EÜ\) nr 814/2000, \(EÜ\) nr 1290/2005 ja \(EÜ\) nr 485/2008](#);

KOMISJONI RAKENDUSMÄÄRUS (EL) nr 809/2014, [millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EL\) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega](#);

KOMISJONI DELEGEERITUD MÄÄRUS (EL) nr 640/2014, [millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust \(EL\) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas](#) ;

VV 06.02.2015 määrus nr 14 „Põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registri põhimäärus“;

PM 10.03.2015 määrus nr 22 „Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi piiripunktide määramise, põllumassiivile unikaalse numberkoodi andmise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala ning põllumassiivil asetsevate maastikuelementide määramise ja korra ning põllumassiivi kasutamise kohta esitatavad andmed ja nende esitamise kord“.

+ toetuste/meetmete määrused.

IAKSiga seotud KOMISJONI juhised:

DSCG/2014/32- Guidance document on the ON-THE-SPOT CHECKS AND AREA MEASUREMENT according to Art. 24, 25, 26, 27, 30, 31, 33A, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41 OF Regulation (EU) NO 809/2014 as amended by Regulation (EU) NO 2015/2333 and Regulation (EU) NO 2018/746

DS/2018/11- Guidance document on the LAND PARCEL IDENTIFICATION SYSTEM (LPIS) under Art. 5, 9 and 10 of Commission Delegated Regulation (EU) NO 640/2014 and on the establishment of the EFA-LAYER referred to in Art. 70(2) of Regulation (EU) NO 1306/2013

DSCG/2014/39- guidance document on AID APPLICATIONS AND PAYMENT CLAIMS referred to in Art. 72 OF Regulation (EU) 1306/2013

DS/EGDP/2015/02- Guidance document on the implementation by Member States of permanent grassland provisions in the context of greening

DRAFT CTS FOR 2018- The draft Common Technical Specifications for 2018;

DS/CDP/2015-08-FINAL-Technical Guidance document on the On-The-Spot Check of Crop Diversification requirements;

DS/CDP/2015-09-FINAL- Technical Guidance document on the On-The-Spot Check of Ecological Focus Areas requirements;

DS/CDP/2017-03- Cover letter and DS-CDP-2017-03 discussion document: Documents on the introduction of monitoring to substitute OTSC ;

DS/CDP/2018-17- technical guidance on the decision to go for substitution of OTSC by monitoring;

DS/CDP/2018-18- second discussion document on the introduction of monitoring to substitute OTSC: rules for processing applications in 2018-2019.

Küsimused aruteluks:

- 1) Millised nõuded on sel perioodil edukalt rakendatud ning tootjatele arusaadavad?
- 2) Millised nõuded on sel perioodil enim probleeme tekitanud ja mis on nende peamised põhjused?
- 3) Mis on praeguse kontrolli- ja karistuste süsteemi juures arusaamatu/vastuvõetamatu, mida tuleks uuel perioodil silmas pidada?

IAKSi rakendamine uuel programmiperioodil:

Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013:

I peatüki artiklis 57-60 sätestatakse kontrollisüsteemide ja karistuste üldised põhimõtted;

II peatüki artiklites 63-73 sätestatakse ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi põhireeglid ning

IV peatüki artiklites 84-87 sätestatakse tingimuslikkusega seotud kontrollid ja karistused- räägime järgmises töögrupis.

Mõisted IAKSi raames (art. 63):

Georuumiline taotlus - elektrooniline taotlusvorm, mis hõlmab IT-rakendusel põhinevat geoinfosüsteemi, mis võimaldab toetusesaajatel ruumiliselt deklareerida põllumajandusliku majapidamise põllud ja mittepõllumajanduslikud alad, mille puhul toetust makstakse;

Pinnaseiresüsteem – kord, mille alusel korrapäraselt ja süstemaatiliselt vaadelda, jälgida ja hinnata põllumajanduslikke tegevusi ja tavasid põllumajandusmaal Copernicuse programmi Sentinel-satelliitide andmete või muude vähemalt samaväärse väärtusega andmete alusel;

Geoinfosüsteem – arvutipõhine süsteem, mis on võimeline koguma, salvestama, analüüsima ja kuvama geograafiliste viidetega andmeid;

Toetustaotluseta süsteem – pindala- või loomapõhiste sekkumiste taotlussüsteem, kus ametiasutuste poolt toetuse taotlemiseks nõutavad vajalikud andmed vähemalt üksikute pindalade või loomade kohta on esitatud liikmesriigi hallatavas ametlikus elektroonilises süsteemis.

IAKSi põhielemendid - mis muutub, mis jääb samaks (art.64):

- 1) põldude identifitseerimise süsteem = põllumassiivide register (LPIS) - jääb samaks;
- 2) georuumiline või loomapõhine taotluste esitamise süsteem = varasem pindalatoetuse- ja maksetaotlus - **lisandub kvaliteedihindamine süsteem;**
- 3) **Pinnaseiresüsteem (hiljemalt 01.01.2024) + kvaliteedihindamine - uus!**
- 4) toetusesaajate identifitseerimise süsteem- põllumajandustoetuste ja põllumassiivide register sh kliendiregister- jääb samaks;
- 5) kontrolli- ja karistuste süsteem – **liikmesriigi luua;**
- 6) loomade identifitseerimise ja registreerimise süsteem - jääb samaks.

IAKS andmete säilitamine ja jagamine muutub aina olulisemaks (art. 65):

Teisisõnu peavad liikmesriigid registreerima ja säilitama kõik andmed ja dokumendid iga-aastaste väljundite kohta, mis on eelkõige vajalikud ja ette nähtud (Strateegiakava) tulemusaruande kontrollimise ja heakskiitmise menetluseks.

Niisamuti säilib ka varasemaga võrreldes andmete kättesaadavuse kohustus nii jooksva kalendri- ja turustusaasta kohta, kui ka eelneva 10 aasta kohta.

Pinnaseiresüsteemiga seotud andmed peavad olema kättesaadavad alates hetkest, kui seda süsteemi rakendama hakatakse.

Igal juhul tuleb INSPIRE direktiivist (2007/2/EÜ) lähtudes jagada sh seire jaoks olulisi so enamasti ruumiandmeid (ei ole isikustatud) tasuta avalike asutustega ja sektoritega ning lisaks ka nt Eurostatiga, eelkõige statistika kogumise seisukohalt.

1. Säilib põldude identifitseerimise süsteem (art. 66):

Põllumassiivide register on ja jääb oluliseks osaks tulevikus IAKS süsteemist, mis peab võimaldama endiselt määrata kindlaks maksimaalset toetusõigusliku põllumajandusmaa pindala. Peab toimima endiselt ortofotode alusel, mõõtkavas 1 : 5000.

Säilib ka iga-aastane põllumassiivide registriga seotud kvaliteedihindamine (LPIS QA). Täpsustamisel, millised kvaliteedielemendid jäävad ja mis metoodika, mille alusel hindamist teostatama hakatakse. Puuduste tuvastamise korral, tuleb rakendada endiselt parandusmeetmeid või väga oluliste puuduste korral ka tegevuskava koostada.

Iga-aastane hindamisaruanne tuleb esitada viimase ettepaneku kohaselt 15. märtsiks senise 31. jaanuari tähtaja asemel (KOM väljapakutud tähtaeg 15.02).

2. Georuumiline või loomapõhine taotlussüsteem, **lisandub kvaliteedihindamine (art. 67) :**

Endiselt jääb kehtima taotluste esitamise süsteem läbi e-pria nii pindala- kui ka loomapõhiste toetuste taotlemisel sh eeltäidetud taotlusel tuleb kuvada võimalikult palju infot, mis on erinevatest andmebaasidest kättesaadavad.

Säilib võimalus toetustaotluseta süsteemi rakendamiseks, mis on liikmesriigile vabatahtlik.

Uus – lisandub kvaliteedihindamine georuumilisele taotlussüsteemile.

Sarnaselt LPIS QA-ga, tuleb ka seda süsteemi hakata iga-aastaselt hindama Komisjoni poolt väljatöötatud metoodika alusel. Puuduste korral tuleb rakendada parandusmeetmeid või tegevuskava.

Hindamisaruanne esitatakse Komisjonile asjaomasele kalendriaastale järgneva aasta 15. märtsiks. (KOM ettepanek 15.02).

3. Uus IAKSi osa! – kohustuslik pinnaseiresüsteem (art.68):

Komisjoni eesmärgid ja põhjendused pinnaseire kasutamiseks:

rakendada uusi tehnoloogiaid ja innovaatilisi lahendusi sh digitaliseerimist läbivald kogu põllumajandussektoris, toetades sellega tuleviku ÜPP poliitikate ellu rakendamist!

Tegemist on suuresti automatiseeritud süsteemiga, mis toetub satelliitandmetele. Copernicus programm ja teenused pakuvad tasuta ja avalikult kättesaadavaid andmeid ja teavet sh infotehnoloogilisi vahendeid (nt. Galileo, EGNOS), et seiret ellu viia. Teisisõnu on tegemist satelliitseiresüsteemiga, mille abil on võimalik aastaringselt/osal aastast nõuete täitmist seirata. Tasuta pakutavate teenuste all peetakse silmas eelkõige Sentinel sat. pilte.

Seire annab olulist (sh usaldusväärset ja kontrollitavat) infot, mida on kogutud ja saab vajadusel erinevates kontekstides kasutada sh tulemusaruande esitamise juures, keskkonna- ja kliimaeesmärkide täitmiseks jne.

Vähendab administreerimise koormust ja toetab põllumajandustootjaid toetusõiguslikkuse ja vajadusel tingimuslikkuse nõuete kontrollidel.

Seiret ei nähta uuel perioodil kontrolli- ja karistusvahendina, vaid suund on aidata tootjal üha enam vastata Toetusõiguslikkuse kriteeriumitele ja tingimuslikkuse nõuetele. Oluline on tootjaid vähem koormata (ennetav tegevus). Karistuste rakendamine alles lõppfaasis.

Lihtsustamine.

3.1. Pinnaseiresüsteem:

Liikmesriik peab looma pinnaseiresüsteemi ja tagama selle toimimise!

Liikmesriigile on antud võimalus IAKS reeglite väljatöötamiseks nii kontrollide kui ka karistuste rakendamisel.

Hiljemalt 01.01.2024 peab olema antud süsteem rakendatud (eesistuja ettepanekul).

Pinnaseiresüsteemi tuleb rakendada pindalapõhiste meetmete toetusõiguslikkuse tingimuste kontrolliks ja tingimuslikkuse nõuete kontrolliks.

Kohustuslik iga-aastane seiresüsteemi kvaliteedi hindamine Komisjoni poolt väljatöötatud vastava metoodika alusel + puuduste kõrvaldamine. Tähtaeg hindamisaruande esitamiseks Komisjonile on 15. märts (KOM ettepanek 15.02). Sellega tagatakse eelkõige süsteemi usaldusväärne toimimine.

5. Kontrolli- ja karistuste süsteem (art. 70):

Liikmesriigil on kohustus luua kontrolli- ja karistuste süsteem nii otsetoetuste kui ka maaelu arengu pindala- ja loomapõhiste sekkumistele.

Artikli 57 lõikeid 1-5 kohaldatakse mutatis mutandis (sätteid liidu finantshuvide kaitseks). Teisisõnu on tegemist üldiste kontrolli- ja karistuste põhimõtetega nagu: vältida, tuvastada ja kõrvaldada eeskirjade eiramisi ja pettusi, nõuda tagasi alusetud maksed koos intressidega, kohaldada proportsionaalseid karistusi (tõsidus, ulatus, korduvus jne), karistuste mitterakendamine vääramatute jõu puhul jne.

Ka siin on õigus vastu võtta KOM-I RA rakendusakte eeskirjade ühetaoliseks kohaldamiseks, mis puudutab menetlusi, tähtaegasid ja teabevahetust seoses kontrollide- ja karistuste rakendamisega ning lisaks täiendavad eeskirjad, millega liikmesriigid peavad esitama KOM-le seoses nt. tingimuslikkuse karistuste proportsionaalse kohaldamise ja vääramatute jõuga seotud asjaolud.

Delegeeritud ja rakendusaktid:

KOM-I õigus vastu võtta DEL akte ja kehtestada:

- Detailsed reeglid kvaliteedihindamise läbiviimiseks põldude identifitseerimise, georuumilise taotluse ja pinnaseire süsteemi rakendamiseks;
- Detailsed reeglid põldude- ja toetusesaajate identifitseerimise süsteemile.

KOM-I õigus vastu võtta RA akte ja kehtestada:

- KOM-le edastatavate või talle kättesaadavaks tehtavate järgmiste dokumentide vormi, sisu ja tingimused, mis puudutavad põldude identifitseerimise süsteemi, georuumilise taotluse- ja pinnaseire süsteemi kvaliteedihindamise aruandeid;
- Liikmesriikide poolt rakendatavate parandusmeetmete kohta eelpool nimetatud süsteemide osas ning
- Georuumilise taotlussüsteemi ja pinnaseiresüsteemi põhialused ja eeskirjad.

Komisjoni koostatud mitteametlikud dokumendid (*non-paper*, nn ebapaber):

- Mitteametlik dokument otsetoetustele – toetusõiguslik põllumajandusmaa, mis hõlmab mittetoetusõiguslikke elemente nagu maastikuelemendid ja puud.
- Mitteametlik dokument toetustaotlusteta süsteemist pindalapõhistele sekkumistele.
- Mitteametlik dokument pinnaseiresüsteemile (AMS- area monitoring system).

Tegemist on selgitavate dokumentidega, mis toob välja KOM-i nägemuse, kuidas uuel perioodil nähakse seniste reeglite rakendamisega seotud põhimõtteid.

Näiteks: ebapaber otsetoetustele – maastikuelemendid ja puudega põllud:

Mitteametlik dokument hõlmab nii senise DEL määruse (EL) nr 640/2014 artiklite 9 ja 10 rakendamist eelkõige, mis puudutab maastikuelementide ja puudega põldude kindlaksmääramist ning uue perioodi põhimõtteid.

Üha enam toob uus periood liikmesriigile IAKS rakendamise osas paindlikkust juurde süsteemide väljatöötamiseks, kuid mis ei tähenda seda, et igasugused reeglid/piirid kaovad, vaid saab arvestada ka liikmesriigi iseärasuste ja asjaoludega sh abikõlblike elementide määratlemisega. Kõik see peab olema ühtselt arusaadav ja rakendatav kõikidele tootjatele ning lisaks tuleb reeglid kirjeldada Strateegiakavas ning saada KOM heakskiit. Sellega tagatakse ühtne mänguruum kõikide liikmesriikide vahel.

Samas ei välista KOM ka seda võimalust, et liikmesriigid jätkavad sarnaste põhimõtete/reeglitega uuel perioodil, kuid pisut kohandatud kujul.

Mis puudutab otsetoetuste rakendamist, on KOM arvamusel, et liikmesriigid peaksid oma otsuste tegemisel piirduma eelkõige sellega, mis puudutab:

- 1) Väiksete elementide käsitlust, kus lähtudes põhississetulekutoetusest on põllumajandustootmine endiselt võimalik,
- 2) Maastikuelementide roll, mis on HPK raames kaitstud on eriti olulised just kliima- ja keskkonnaeesmärkide täitmiseks ja oluline osa ka põllumajandusmaast.

MAAELUMINISTEERIUM

Aitäh!

Otsetoetuste büroo
otb@agri.ee